

Strategic policy-making, identity components of the city of Ahvaz

Sadegh Sadeghi

Assistant Prof, Department of Urban Planning, Shushtar Branch, Islamic Azad University, Shushtar Branch, Iran. Email: sadeghi2105@yahoo.com

Abstract

Urban environments are now formed on the basis of fabricated patterns, often imported, regardless of their identity features. The structures of the present-day cities do not have the same ability as before to interact with human beings and urban spaces; Indicators and norms derived from urban identity attributes are often unknown, which has an adverse effect on city decision making and decision making. The purpose of this research is to identify and evaluate the components of the physical-spatial identity of Ahvaz city; Upon recognizing and knowing how it can be, it helps to promote the quality of urban life by creating the grounds for planning and designing a desirable environment. The present research is applied in terms of the purpose and in terms of data type is a combination (quantitative and qualitative) method, which is characterized by exploratory approach in the manner of description and analysis through the examination and analysis of selected documents and texts related to the subject and the use of The survey method was utilized using the interviewing tool, and the swot technique was used to analyze the data. The findings of this research indicate that despite the presence of strong identity components in three dimensions, natural, artistic and human, the identity and identity of its features, especially those features Which are placed in a competitive identity are unknown; This is the reason why the plans and plans in the areas of urban planning and architecture are often developed and implemented regardless of the identity of the city. The results of interviews and analysis of identity indicators related to contextual, functional, morphological, spatial and visual qualities with the help of swot technique showed; It is necessary to benefit from the identity characteristics of the city and to improve the environmental qualities; In formulating and implementing future plans and projects, use the optimal strategies as described below. Optimal strategy, according to the contextual indicators, approach: maximum - maximum (strategy: aggressive); Optimal strategy, according to functional indicators, approach: minimum-maximum (strategy: competitive); The optimal strategy, according to the shape representatives, approach: maximum-minimum (strategy: conservative); Optimal strategy, according to space representatives, approach: maximum - maximum (strategy: aggressive); Optimal strategy, according to landscape representatives, approach: minimum-maximum (strategy: competitive)

Key words: identity, location identity, physical-space identity, swot technique, urban identity.

سیاستگذاری راهبردی، مؤلفه های هویتی شهر اهواز

صادق صادقی

استاد یار گروه شهرسازی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، ایران. رایانامه: sadeghi2105@yahoo.com

چکیده:

امروزه محیط‌های شهری، بر اساس الگوهای ساختگی، اغلب وارداتی و بدون توجه به ویژگی‌های هویتی خود شکل می‌گیرند. ساختارهای شهرهای کنونی همچون گذشته از توانایی لازم در برقراری تعامل بین انسان و فضاهای شهری برخوردار نمی‌باشند؛ نمایانگرها و هنجارهای برگرفته از صفات هویتی شهرها، غالباً ناشناخته هستند؛ که این ناشناختگی تأثیر گذاری منفی بر تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی امور شهرها را در پی داشته است. هدف این پژوهش شناسایی و ارزیابی مؤلفه‌های هویتی شهر اهواز و تبیین سیاستها و استراتژی‌های بهینه است؛ تا پس از شناخت و اطلاع از چگونگی آن بتوان، از طریق ایجاد زمینه برای برنامه‌ریزی و طراحی محیط مطلوب به ارتقاء کیفیت زیست شهری کمک نمود. تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع داده‌ها روش ترکیبی (کمی و کیفی) بوده، که با رویکرد اکتشافی به شیوه توصیف و تحلیل از طریق بررسی و تحلیل اسناد و متون برگزیده مرتبط با موضوع و استفاده از شیوه پیمایشی با بهره‌گیری از ابزار مصاحبه، و جهت تحلیل داده‌ها از تکنیک SWOT استفاده شده است. یافته‌های پژوهش بیانگر این است که شهر اهواز علی‌رغم وجود مؤلفه‌های هویتی قوی در ابعاد سه‌گانه، طبیعی، مصنوع و انسانی، تاکنون هویت و ویژگی‌های هویتی آن خصوصاً، آن ویژگی‌هایی که در هویت رقابتی جای می‌گیرند ناشناخته بوده است؛ همین علت موجب شده تا، برنامه‌ها و طرح‌ها در حوزه-های، شهرسازی و معماری، غالباً بدون توجه به ویژگی‌های هویتی شهر تدوین و اجرا شوند. نتایج حاصل از مصاحبه و تحلیل نمایانگرهای هویتی مرتبط با کیفیت‌های زمینه‌ای، کارکردی، ریخت‌شناسی، فضا و بصری (منظر) به کمک تکنیک SWOT نشان داد؛ جهت بهره‌مندی از ویژگی‌های هویتی شهر و ارتقاء کیفیت‌های محیطی لازم است؛ در تدوین و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های آینده، از استراتژی‌های بهینه به ترتیب، تهاجمی، رقابتی، محافظه کارانه و رقابتی استفاده نمود.

واژگان کلیدی: تکنیک SWOT، هویت شهری، هویت کالبدی- فضایی، هویت مکان.

استاد: صادقی، صادق (۱۴۰۲). سیاستگذاری راهبردی، مؤلفه های هویتی شهر اهواز. *سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای*، (۶) ۲، ۸۰-۱۰۰.

نوع مقاله: علمی پژوهشی
ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

سیاستگذاری شهری و منطقه ای، ۱۴۰۰، دوره ۲، شماره ۶، صص. ۸۰-۱۰۰
دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۲
پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۷

مقدمه

مقوله هویت بطور عام و هویت شهری بطور خاص از جمله مقولاتی است که به جهت نقشی که در شناخت افراد، اشیاء، اجتماعات و مکان‌ها دارد حائز اهمیت فراوان است. «امروزه محیط‌های شهری، تصنعی و به دور از هویت انسانی ارزیابی می‌شوند. شهرها بر اساس هنجارهای ساختمانی و نه بر مبنای خواسته‌ها و ارزشهای مردمی شکل می‌گیرند» (Habibi, 2000, 23). شکل‌گیری شهرها بر پایه تقلیدهای بدون اندیشه از الگوهای مدرن، بدون توجه به ارزشهای اصیل و هویت بومی خود باعث کاهش دلبستگی ساکنین به شهر، عدم تعلق خاطر آنها، و موجب گسسته شدن زندگی اجتماعی شهری شده‌است. در این راستا شهراهواز (شهر مورد مطالعه)، بی شک از جمله شهرهایی بوده که همیشه با درگیری در برنامه ریزی‌های کوتاه مدت علاوه بر تقابل‌های متفاوت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اجرایی آن در یک زمان، دچار تغییرات عمده‌ای در گذار نسلها و سال‌های متمادی نیز شده‌است. به گونه‌ای که در محاورات عامیانه "بی هویت" خوانده می‌شود. در شهر عناصر چندانی که یادآور، مفهوم "اهوازی" بودن را در خود داشته باشد، وجود ندارد. این موضوع می‌تواند در درازمدت، هویت شهر را مورد دستخوش قرار داده، و در یک فرآیند تبادلی و واکنش‌های دوسویه، شهروند اهوازی را نیز از تعریف اهوازی بودن، فارغ نماید. که این خود به این دلیل است که، امروزه هویت شهری میان الگوها و ایده‌های مدرن غربی و غیربومی رنگ و جایگاه خود را از دست داده‌است. از این رو هدف پژوهش حاضر بازنشانی و ارزیابی مؤلفه‌های هویت کالبدی- فضایی شهر اهواز، است؛ تا پس از شناخت و اطلاع از چگونگی آن بتوان، از طریق ایجاد زمینه برای برنامه ریزی و طراحی محیط مطلوب به تقویت کیفیت زیست شهری کمک نمود.

اینکه مؤلفه‌های سازمان‌دهنده هویت کالبدی- فضایی شهر اهواز کدامند؟ و چه راهبردهایی جهت دستیابی به اهداف تحقیق مناسبند؟ پرسش‌هایی است که این پژوهش سعی دارد بدان پاسخ دهد.

پیشینه تحقیق

با مراجعه به اسناد مدارک مرتبط با موضوع پژوهش این نتیجه دریافت شد، که پژوهش‌های متعددی در قالب کتاب، طرح پژوهشی، مقاله و... صورت گرفته، ولی از آنجاییکه امکان ذکر همه‌ی آنان مقدور نمی‌باشد. لذا به صورت خلاصه به ذکر آن دسته از سوابق که با موضوع ارتباط نزدیک‌تری داشته و از طرفی، در مآخذ سایر پژوهش‌ها دارای بیشترین استناد بوده، می‌پردازیم:

سوریانا آیدا، در مقاله‌ای تحت عنوان "ارزیابی از احساس هویت ساکنان در شهر جدید پوتراجایا(مالزی)"^۱ به دنبال کشف ارتباط بین عناصر و ویژگی‌های ساخته شده شهر جدید با هویت ساکنان آن بوده‌اند. پایان نامه دانشپور^۲ که برای دریافت درجه دکتری شهرسازی دانشگاه تهران نگاشته شده است مستقیماً به موضوع هویت مکانی و برداشت افراد از چنین هویتی مربوط می‌شود. میر مقتدایی^۳ در پژوهشی تحت عنوان معیارهای شناخت و ارزیابی هویت کالبدی شهر، بر سه معیار: تمایز از غیر و تشابه آن با خودی، حفظ تداوم در

¹. Suryana Aida, 2008

². Putrajaya, Malaysia

³. Daneshpour, 2000

⁴. Mir Moqtadaei, 2004

عین تحول و حفظ وحدت در عین کثرت جهت ارزیابی کالبدی شهرها تاکید دارد. نقی زاده^۵ نیز در کتاب "ادراک زیبایی و هویت شهر در پرتو تفکر اسلامی" به بحث هویت در شهر و رابطه آن با زیبایی شناختی پرداخته است.

پژوهش انجام شده توسط بهزاد فر^۶، در زمینه هویت شهر تهران که به انتشار کتابی با عنوان "هویت شهر، نگاهی به هویت شهر تهران" در سال ۱۳۸۶ انجامید، معتقد است، هویت شهرها وابسته به سه عامل انسانی، طبیعی و مصنوع است. که این عوامل در صورتی می تواند منجر به هویت بخشی گردد که توسط انسان درک گردد. سپس هویت فضا را در ارتباط با انسان شامل دو بخش هویت مکان و هویت مکانی می داند. وارثی^۷، در مقاله ای تحت عنوان "بررسی و تحلیل مؤلفه های هویت شهری و رابطه آن با میزان تعلق مکانی ساکنین شهرهای جدید"، هویت شهرهای جدید را به مثابه مهم ترین مسأله این گونه از شهرها، با نمونه مطالعه گلبهار مورد بررسی قرار داده اند. حبیب^۸، در پژوهشی تحت عنوان: "پرسیمان تبعی در گفتمان کالبد شهر و هویت" به این پرسش می پردازد که آیا هویت شهر تابع کالبد است یا کالبد تابع هویت شهر. نتایج این پژوهش نشان از آن دارد که هویت شهر حالتی ذاتی و درو ندادی دارد که بر کالبد شهر تأثیر می گذارد، بنابراین سیمای کالبدی شهرهای وابسته به یک فرهنگ و جهان بینی خاص را از فرهنگ و ساختار اجتماعی دیگر متمایز می کند. خطیبی^۹، در پژوهشی تحت عنوان: "تأثیر متقابل الگوهای رفتاری در احیای هویت محیط شهر" را با تمرکز بر شناسایی و تشخیص هویت گذشته شهرها و بررسی مؤلفه های هویتی انجام داده تا با مداخله طراحانه بتوان به احیای هویت پیشین آنها دست یافت.

پژوهش دیگری تحت عنوان شناخت هویت کالبدی و فضایی بافت تاریخی شهرها مطالعه موردی محله فهادان شهر یزد توسط محمدی^{۱۰}، انجام گرفته است؛ به این نتیجه رسیده است که با شناخت کیفیت های عینی، ذهنی و عملکردی و مکان یابی مسیر های گردشگری در سطح محله می توان به ارتقاء حضور پذیری فضا کمک نمود. قطب آبادی^{۱۱}، در پژوهشی تحت عنوان: "شناسایی نقش مؤلفه های طبیعی در ایجاد هویت شهری، نمونه موردی: شهر بابک" به این نتیجه می رسد که مؤلفه های طبیعی در ایجاد هویت شهری مؤثر بوده و مهمترین عوامل طبیعی تاثیر گذار از نظر شهروندان شهر بابک روستای توریستی میمند، معادن مس و فیروزه ارزیابی شده است.

نصر^{۱۲}، در کتاب «هویت کالبدی شهر- مفاهیم و نظریات» توجه به مفهوم هویت را نه فقط به عنوان یک هنجار، بلکه راهگشای بسیاری از مسائل شکل شهرهای امروز می داند. همچنین از همین مولف مقاله ای تحت عنوان "جایگاه «نشانه های شهری» در واکاوی مولفه های «هویت» و «فرهنگ» در سیمای شهر ایرانی مطالعه موردی: بررسی سیمای شهر شیراز" در فصلنامه هویت شهر، به چاپ رسیده است. مقاله حاضر به تبیین مولفه های هویتی می پردازد که از لحاظ فرهنگی می توانند بر منظر و سیمای شهر تاثیر گذار باشند (Nasr, 2016).

هویت شهری، مانند هر پدیدار ذهنی- عینی، بر معرفت پیشین مبتنی است؛ که در بستر زمانی تغییراتی را پذیرا می شود. در نتیجه، امری نسبی و متغیر در زمان و مکان است (Safardost 2014: 271). هویت شهر حاصل تعامل میان فضا و مکان شهری است. در این تعامل انسان به فضا مکانهای شهری معنایی خاص می بخشد. هویت شهری ترکیبی از زمان و مکان است. مکان جایی است که در آن هویت تجسم یافته و زمان، ظرفیتی است ذهنی که در انسان می نشیند و خاطره انگیزی و خاطرات فردی و جمعی را شکل

5. Naghizadeh, 2005

6. Behzad Far, 2006

7. Warsi, 2010

8. Habib, 2012

9. Khatibi, 2013

10. Mohammadi, 2012

11. Qutbabadi, 2014

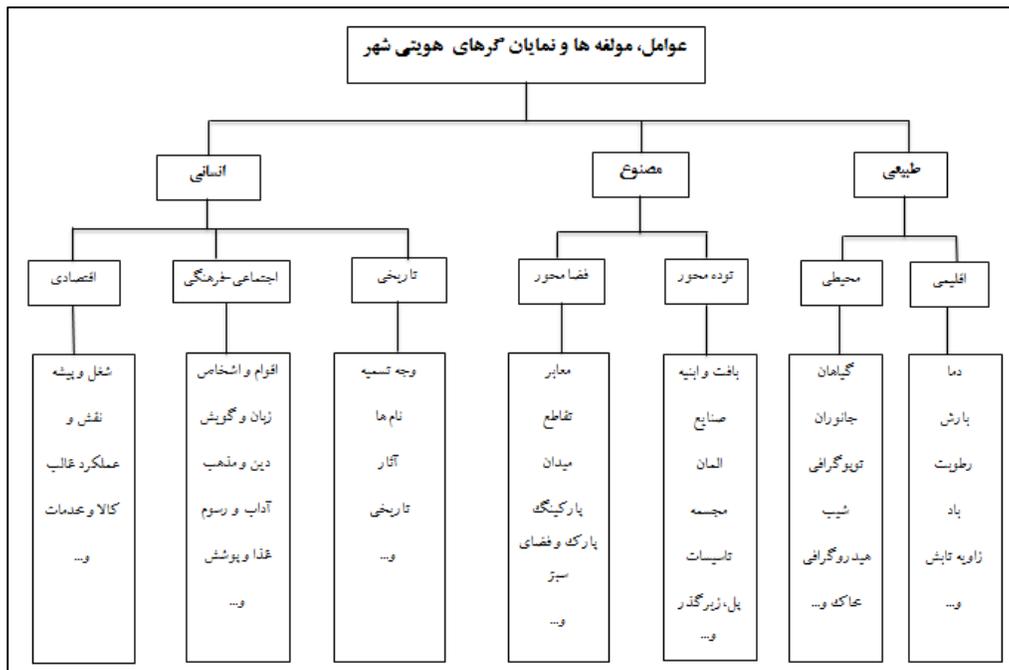
12. Nasr, 2015

می‌دهد. هویت شهری چپستی ما را درون مختصات مکانی فضایی شهری ترسیم می‌کند. با مفهوم حس مکان، رابطه تنگاتنگی دارد به طوری که هر دو را میتوان یکی پنداشت. می‌توان آن را عارضه ای ذهنی،حسی و معنوی دانست که از طریق ساختار نمادین محیط شهری در معنای وسیع آن شکل میگیرد (Hosseini, 1390, 48-49).

در این زمینه بهزادفر، هویت شهرها وابسته به سه عامل انسانی، طبیعی و مصنوع می‌داند. وی نیز معتقد است این عوامل در صورتی می‌تواند منجر به هویت بخشی گردد که توسط انسان درک گردد (Behzad Far, 2011, 59). همچنین ایشان بر این باورند؛ که مهمترین مسأله شناخت هویت شهرها، نداستن ابزار شناخت است؛ که به طور بنیادی از درک غلط مفهوم هویت نشات می‌گیرد (Behzad Far, 2007, 52).

نقی‌زاده^{۱۳}، عوامل و عناصر هویتی را در دو دسته شکی، محتوایی تقسیم بندی نموده، و هفت مرتبه هویتی شامل،تاریخی، فرهنگی، عملکردی، کالبدی، طبیعی، دینی و انسانی را برای شهر قائل می‌گردد. همچنین فرجامی^{۱۴}، عوامل مذکور را در دو دسته طبیعی و مصنوعی تقسیم بندی نموده است. بدین ترتیب دیاگرام شماره (۱) نشان دهنده روابط بین عوامل، مؤلفه‌ها و نمایانگرهای موثر در هویت شهر بر اساس برداشتی از دسته بندی مطرح شده در این ارتباط می‌باشد.

دیاگرام ۱. مدل مفهومی عوامل، مؤلفه‌ها و نمایانگرهای موثر در هویت شهر

Source: the author, (2023) based on an interpretation of (Behzadfar, 2016)- (Naghizadeh, 2016) and Farjami, 2016)

روش تحقیق

روش انجام این پژوهش ترکیبی (کمی - کیفی) و مبتنی بر توصیف و تحلیل می‌باشد. فرآیند تحقیق به این صورت است؛ که ابتدا از طریق بررسی متون و اسناد، مؤلفه‌های هویتی راه، از آراء و نظریات اندیشمندان مختلف استخراج، سپس نمایانگرهای مرتبط با هویت

13. Naghizadeh, 2007

14. Farjami, 2007

کالبدی- فضایی شهر شناسایی و در نهایت از طریق مصاحبه و با بهره گیری از مدل تحلیلی سوات (SWOT) به ارزیابی مؤلفه های هویتی مرتبط با پژوهش پرداخته، و در نهایت راهبردهای مناسب جهت تحقق اهداف انتخاب خواهند شد.

قلمرو تحقیق

محدوده مورد مطالعه، شهر اهواز مرکز استان خوزستان و بزرگترین شهر در جنوب غربی کشور، دارای اقلیم گرم و خشک و در موقعیت جغرافیایی ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی، در بخش جلگه‌ای خوزستان و با ارتفاع ۱۸ متر از سطح دریا واقع شده‌است. از نظر گسترش کالبدی اهواز یکی از وسیعترین شهرهای کشور بوده، و با حدود ۲۱ هزار هکتار وسعت پس از تهران، مشهد و تبریز چهارمین شهر وسیع کشور محسوب می‌شود؛ از مهمترین ویژگی‌های کالبدی شهر اهواز پس از گستردگی، وجود مناطق حاشیه نشین شهر است. جمعیت شهر اهواز مطابق سرشماری کشور در سال ۱۳۹۵، ۱،۳۰۲،۰۰۰ نفر اعلام شده است.

مفاهیم و مبانی نظری تحقیق

الف) هویت

هویت از جمله واژگانی است که ابعاد و جنبه‌های مختلف را در بر گرفته، و به زعم اکثر اندیشمندان، هویت یکی از پیچیده‌ترین و بحث انگیزترین مباحث نظری را شامل می‌شود. با بررسی مقایسه ای و تطبیق تعاریف و معانی واژه "هویت" در فرهنگ لغات مختلف (جدول شماره ۱) به مفاهیمی نظیر: تشخیص، شخصیت، حقیقت جزئی، تشابه مطلق، تفاوت، چیستی، کسیتی و ... دست خواهیم یافت. که بیانگر این است که هویت فقط یک صفت نبوده بلکه مفاهیمی به مراتب گسترده و چند وجهی را در بر می‌گیرد. که با معرفی ویژگی های معنوی، در کالبد تجلی می‌یابد.

جدول ۱. تعاریف و معانی هویت در فرهنگ لغات

فرهنگ	تعریف هویت
دهخدا	"هویت عبارتست از تشخیص که گاه بر وجود خارجی اطلاق می شود و گاه بر ماهیت با تشخیص که عبارت از حقیقت جزئی است . هویت مرتبه ذات ناب را گویند و مرتبه احدیت و لاهوت اشارت است از آن" (Dehkhoda, 2013: 349).
معین	"هویت عبارت است از حقیقت جزئی، یعنی هرگاه ماهیت با تشخیص لحاظ شود، و گاه به معنای وجود خارجی است و مراد تشخیص است و هویت گاه بالذات و گاه بالعرض است" (Ma'in, 2008).
منطق	در فرهنگ منطق: "هویت، ماهیت متشخص متعین جزئی که در خارج موجود است" (Nasr and Majdi, 2012).
علوم انسانی	در فرهنگ علوم انسانی: "هویت، چیستی، کسیتی؛ همانی، همانستی؛ هویت فردی، فردیت" (Nasr and Majdi, 2012).
اکسفورد	"در فرهنگ لغات انگلیسی اکسفورد لفظ identity از واژه لاتین identitas ریشه گرفته است. این واژه دارای دو معنای اصلی و متمایز، "تشابه مطلق" و "تفاوت" می باشد" (Oxford, 2015).
لانگمن	"در فرهنگ لغات لانگمن، هویت، شناخت دقیق ظاهری میان دو چیز معرفی شده است" (Jenkins, 2002, 5).

Source: the author based,(2023) on the interpretation of the dictionary.

ب) عناصر شکل دهنده هویت

نظریات متعددی در خصوص هویت مکان توسط اندیشمندان حوزه های مختلف مطرح شده است؛ برای مثال، از نظر هریسن و دوریش، مکان فضایی است که برای فرد یا گروهی از مردم واجد معنی باشد. این تعریف به صورت «مکان = فضا + معنی» بیان می‌شود (Harrison and Durish, 1996).

از اینرو مکان به دلیل محوریتی که در جهان اجتماعی دارد از اهمیت خاصی برخوردار است و در حقیقت به فضایی اطلاق می‌شود که در آن انسان با محیط پیرامونش دارای تعامل معنادار باشد (Sampson and Goodrich, 2009).

آنچه از بررسی آراء و نظرات صاحب نظران (جدول شماره ۲) دریافت می‌گردد. بیانگر این است که، عوامل فیزیکی، فعالیتها و معانی، سه عامل اصلی تشکیل دهنده هویت مکانها می‌باشند؛ به زعم ارباب (۱۳۹۴) هویت مکان به عنوان مفهومی تعاملی، محصول ارتباط متقابل و مستمر میان عینیت و ذهنیت، ظرف و مظهر، زمینه و محتوا، ابعاد فیزیکی و اجتماعی و در نتیجه مکان و شخص است.

جدول ۲. استنتاج مؤلفه های هویت مکان و حس مکان از دیدگاه صاحب نظران

صاحب نظر	استنتاج عناصر شکل دهنده هویت مکان و حس مکان	پژوهشهای پشتیبان
یان نایرن (۱۹۶۵)	تجربه، نگاه انسان، ذهن و نیت ناظر و فرهنگ	(Relph, 1976)
پاسی (۱۹۸۶)	شکل قلمرویی، شکل نمادین، شکل نهادی، آگاهی اجتماعی - فضایی ساکنان از استقرار مکان در سامانه فرامکانی	(Kashi and Bnyadi, 2012) (Jencks, 1997)
شولتز (۱۹۸۱)	رویدادها و حوادث، مصالح، شکل ها، رنگ ها و بافت ها	(Montgomery, 1998)
کوبین لینچ (۱۹۸۱)	قابل شناسایی، به یاد ماندنی و نمایان بودن	(Relph, 2007)
پانتز (۱۳۹۱)	چشم انداز، نفوذپذیری، شکل ساخت و مبلمان شهری، الگوهای رفتاری، خوانایی، مناسبات فرهنگی، عملکردهای ادراکی	(Carmona, 2003)
استفانوویچ (۱۹۹۸)	مفاهیم نمادین و عاطفی	(Turner, 2006)
هآرتسن و همکاران (۲۰۰۰)	ساختار اجتماعی، ویژگیها یا کیفیت های خاص ادراک شده مکان، ادراکات موجود از گذشته	(Ujang, 2012)
آماندن (۲۰۲۰)	- کیفیت های فضایی مکان - ارزشها، سنن یا ویژگیهای ظاهری - ارتباطات اجتماعی، رفتارهای عام، - تاریخ یا فرهنگ ویژه به عنوان عنصر وحدت بخش	(Sweeney, Varala and) (Pota, 2012)
سیرکوس (۲۰۱۱)	کیفیت مکان، پایداری مکان و قابل اعتماد بودن	(Dramas and Lajdijik, 2006)
سالواسن (۲۰۰۲)	موقعیت، منظر، درهم تنیدگی فردی، شخصیت کالبدی، مالکیت، اصالت، ساکنین، وسایل رفاهی، طبیعت و فضاها، خصوصی و جمعی	(Salvssen, 2002)
بونتو (۲۰۰۲)	زمینه و بستر، وجود خدمات و تسهیلات، موقعیت قرارگیری مکان در زمینه شهری، نحوه ارتباط مکان با پیرامون	(Amundsen, 2020)
پرتی (۲۰۰۳)	روابط بین افراد با مکان و افراد با افراد، مقیاس و عوامل فیزیکی	(Norberg, Schulz, 1981)
ادوارد رلف (۱۹۷۶)، (۲۰۰۷)	ارز شههای فردی و جمعی، انتظارات اولیه، تجربیات، نیت و مقاصد انسان، روح مکان، زمان، تعاملات اجتماعی	(Proshansky, 1978)
کرمونا (۲۰۰۷)	مدیریت و برنامه ریزی، زمان	(Kavaratzis and Hatch, 2013)
یوژانگ (۲۰۱۲)	ثبات ارتباط، میزان آشنایی، معناداری	(Passi, 1986)
سواینی وارا و پوواتا (۲۰۱۲)	اندیشه ها و عقاید، اولویتها، احساسات، ارز شهها، گرایشات و توانایی های رفتاری خودآگاه یا ناخودآگاه	(Pakzad, 2010)
کاواراتزیس (۲۰۱۳)	تصویر مکان، کالبد، نهادها، ارتباطات، مردم و رفتارهایشان	(Ali al-Hesabi, 2015)
		(Barzegar, 2013)
		(Arbab, 2014)

Source: The author, (2023) based on the opinion of supporting researches.

د) معیارهای ارزیابی هویت شهر

برای بررسی وضعیت هویت شهری و سنجش تطابق آن با الگوهای تعریف شده نیاز به تعیین معیار یا شاخص سنجش است؛ از آنجاییکه دسته بندی های مختلفی از معیارها و مولفه های هویت شهری توسط صاحب نظران ارائه شده است؛ که اغلب این دسته بندی ها از لحاظ محتوی دارای همپوشانی بوده، و تفاوتها بیشتر جنبه شکلی و رویه‌ای دارد. لذا پس از بررسی آرا و نظریات ارائه شده توسط صاحب نظران در این خصوص، معیارها و مولفه‌هایی که اکثریت صاحب نظران بر آنها متفق بوده‌اند، در سه بعد کالبدی، ادراکی و عملکردی استنتاج و جهت ارزیابی هویت شهری، (شهر مورد مطالعه)، براساس برداشتی از پژوهش‌های پشتیبان استخراج و در جدول شماره (۳) منعکس شده است.

جدول ۳. استنتاج معیارهای ارزیابی هویت شهری از دیدگاه نظریه پردازان

پژوهش های پشتیبان	مفهوم	معیار/هنجار	بعد
(Arbab, 2014)	تمایز از غیر و تشابه با خودی	تمایز/ تشابه	کالبدی
(Mir Moqtadai, 2013)	پیوند با گذشته و عدم انقطاع	تداوم/ تحول	
(Lynch, 1388)	پیوند میان اجزاء متفاوت، که تشکیل یک کل را بدهند.	وحدت/ کثرت	
(Alexander, 2013)	انطباق با بافت و زمینه کالبدی	خوانایی(در فرم	
(Behzadfar, 2007)	قدرت حیات، ماندن طی زمان طولانی	ماندگاری	
(Safarnejad, 2015)	استفاده بهینه از عوامل محیطی و نگهداری از اکوسیستم	پایداری	
(Pakzad, 2002)	تنوع تجربیات حسی که موجب لذت شهروندان شود.	غناى حسی	
(Karbalai Nouri, 2016)	عناصر شاخص و سمبولیک، موثر در القای حس مکان	نماد و نشانه	
(Yazdani and Morovati, 2013)	هماهنگی محیط، با ارز شهها، باورها و نظا مههای نمادی مشترک	سازگاری	
(Naghizadeh, 2007)	زمینه قابل درک شدن	خوانایی	
(Madanipur, 2000)	میزان برخورداری از شبکه دسترسی	نفوذپذیری	کارکردی (عملکردی)
(Foroughi, 2019)	تعدد کارکردهای عرضه شده در مکان	تنوع	
(Khatibi, 2013)	داشتن حق انتخاب بیشتر به کاربران، قابلیت شخصی سازی	انعطاف پذیری	
(Alexander, 2008)	تنوعی از تجربیات راکه توسط مکان عرضه می شود	گوناگونی	
(Behzadfar and Brin, 2008)	تسلط بصری، برقراری نظم اجزا با کل و درجه اهمیت	تاکید بصری	
(Bentley, 2011)	تناسبات عناصر فضا، سرعت حرکت و ادراک فضا را تحت تاثیر قرار داده و منجر به بیشترین تجربه ناظر از فضا می گردد.	حضورپذیری	
(Saymon, 2008)	همخوانی فرم و ظرفیت فضاها با الگوهای رفتاری	تناسب بصری	
(Safar Nejad, 2015)	زدن مهر و امضای شخص بر مکان	رنگ تعلق	
(Proshansky, 1978)	حمایت فرم مکان ها از عملکرد، نیازهای بیولوژیکی	سرزندگی	
(Ujang, 2012)	توانایی برای دستیابی به فعالیتها، منابع، خدمات، اطلاعات مکانها	دسترسی پذیری	
(Sweeney, Varala and Pota, 2012)	وجود رابطه دو طرفه بین محیط و شهروندان	مشارکت	
(Jacobs and Appleyard, 1987)	تطابق محیط، با زمینه اقلیمی	سازگاری اقلیمی	
(Appliard, 1979)			
(Lynch, 1981)			
(Rapoport, 1977)			
(Relph, 1976)			

Source: The author, (2023) based on the opinion of supporting researches.

الف) شناخت ویژگی‌های هویتی شهر اهواز

جهت شناخت مولفه‌های هویتی شهر، نمایانگرهای مرتبط با ویژگی‌های محیطی، کالبدی و... می‌تواند نقش اساسی در فرآیند بازشناسی مولفه‌های هویت بخش شهری ایفا نمایند. بنابراین در این قسمت بر اساس دیاگرام شماره (۱) از طریق بررسی متون و پژوهش‌های انجام شده و بهره‌گیری از اطلاعات میدانی به استخراج ویژگی‌های هویتی مرتبط با نمایانگرها بر مبنای معیارهای مندرج در جدول شماره (۳) پرداخته خواهد شد.

شناخت ویژگی‌های هویتی – مؤلفه های طبیعی شهر اهواز

ویژگی‌های هویتی طبیعی با بررسی و تحلیل نمایانگرهای مرتبط، استخراج و در جدول شماره (۴) درج شده‌است.

جدول ۴. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر – مؤلفه های طبیعی

منابع و مأخذ پشتیبان	ویژگی‌های طبیعی شهر	نمایانگر	مؤلفه	عامل
(Meteorology of Ahvaz, 2016) (Arse consultant, 2018) (Hemti et al. 2015) (Afshar Sistani, 2001) (Strategic plan for the development and construction of Ahvaz city, 2018) Mujtahad Zadeh and Nam Avar, 2011) (Advisor of Parsumash, 2009) (Geography of Khuzestan Province, 1993) (www.arshnews.ir) (www.noandishaan.com)	اهواز شهری بسیار گرم محسوب می شود	دما	اقليمی	طبیعی
	گرمای زیاد، خشکی و کم بارانی (اقلیم گرم و خشک).	بارندگی		
	رطوبت خیلی بالا (پدیده سرجی) در اهواز یک مشخصه اقلیمی با تظاهر فصلی را ندارد؛ لذا نمی توان آنرا به عنوان ویژگی هویتی محسوب نمود.	رطوبت		
	باد جبهه غربی(باد غالب) می باشد.	باد		
	بطور نسبی عدم وجود روزهای یخبندان.	روزها یخبندان		
	زاویه تابش نسبتا تند و بالا بودن درصد و ساعات آفتابی در سال.	زاویه تابش		
	کارون شاخص ترین عنصر طبیعی تاثیرگذار بر کالبد شهر اهواز .	هیدروگرافی	محیطی	طبیعی
	واقع شدن در محدوده خطر پایین زلزله .	زلزله و گسل		
	شیب کم، توپوگرافی آرام و منظم .	شیب و توپوگرافی		
	خاکها ی غالب رسوبی ریز بافت و آبرفتی جوان (رس، شن و ماسه) .	خاک شناسی		
	آلوده ترین شهر در کشور(این مورد از ویژگی هویتی نو ظهور می باشد) .	آلاینده گی		
	سابقه تاریخی شهر بیانگر این است که درختانی مانند نخل و سدر(کنار) از جمله درختان بومی و مورد احترام مردمان قدیم شهر می باشد.	پوشش گیاهی		
	گاو میش، اسب عربی از حیوانات و ماهی از آبیان با اهمیت ترین جانوران نزد ساکنان بومی محسوب می گردد.	حیات جانوری		

Source: The author,(2023) based on the opinion of supporting researches.

شناخت ویژگی‌های هویتی – مؤلفه های مصنوع شهر اهواز

دسته دیگر از ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصرانسان ساخت(مصنوع) هستند. همانگونه که در دیاگرام فرآیند شناخت ویژگی - های هویتی نشان داده شده؛ این عناصر در قالب دو مؤلفه کلی شامل، عناصر توده محور و عناصر فضا محور تقسیم بندی شده‌است.

جهت بررسی و شناخت بهتر نمایانگرهای مرتبط با این مقوله، ویژگی‌های هویتی-مصنوع در پنج شاخه، چهره شهر، عناصر خطی-ساختاری شاخص، عناصر قانونی و گره‌های شهری، توده‌ها و حوزه‌ها و تک بناهای شاخص مورد بررسی قرار خواهند گرفت؛ که پس از شناخت نمایانگرهای هر شاخه، ویژگی‌های مرتبط هویتی آنان استخراج و در جدول شماره (۵) منعکس شده‌است.

جدول شماره ۵. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مؤلفه های مصنوع

عامل	مؤلفه	نمایانگر	استخراج ویژگی‌های هویتی شهر	منابع و مأخذ پشتیبان
مصنوع	چهره شهر (دید کلی)	---	<p>ویژگی‌های هویتی (۱): خوانایی و ادراک مکان .</p> <p>تقسیم شهر به دو پهنه اصلی توسط رودخانه کارون به عنوان عنصر طبیعی ثابت و حاکم بر کالبد شهر همچنین مسیر خطوط راه آهن که شهر را به سه پهنه بزرگ تقسیم کرده به عنوان یک عنصر مصنوع در ادراک عمومی شهر تاثیر ویژه‌ای دارد.</p> <p>ویژگی‌های هویتی (۲): سازگاری و انطباق با ویژگی های محیطی .</p> <p>- جهت توسعه عمومی شهر به تبع رودخانه خطی و در جهت شمال شرق به جنوب غرب - انتقال آب به داخل فضای شهر از طریق جوی و نهر، همچون زمان ساسانیان نظیر نهر شاهجرد</p> <p>ویژگی‌های هویتی (۳): نفوذ پذیری .</p> <p>تاکید بر مرکزیت شهری تک هسته ای، و شبکه ترکیبی (شعاعی، شطرنجی).</p>	<p>Mujtahad Zadeh and Nam Avar, 2011)</p> <p>(Mahboubi Ardakani, 2008)</p> <p>(Kasravi, 2004)</p> <p>(Mohammadi, 1952)</p> <p>(Afshar Sistani, 2006)</p>
مصنوع	عناصر خطی-ساختاری شاخص (فضا محور)	خیابان	<p>ویژگی هویتی (۱): هارمونی و تناسبات .</p> <p>تناسبات معابر غالب خیابانهای بافت قدیم بین ۲ به ۱ تا ۱/۲ متغیر است. استفاده از این تناسب جهت طراحی خیابانهای مسکونی می تواند به تعریف فضای خیابان و استفاده از سایه اندازی درختان و بدنه کمک می کند.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): آسایش اقلیمی پیاده ها .</p> <p>استفاده از الگوی «ساباط سازی معابر» جهت غلبه بر شرایط سخت اقلیمی نمونه خیابان سیروس، نادری و امام خمینی</p> <p>ویژگی هویتی (۳): تغییرات تدریجی .</p> <p>ترکیب و اتصال بافت و معابر قدیم با کمترین تخریب بافت بارزش، همچون نمونه اتصال بافت کهنه شهر به شهر نظام السلطنه‌ای در دوره ناصری.</p> <p>ویژگی هویتی (۴): به گوش رسیدن آوای گذشته .</p> <p>- پرهیز از تغییر نام اصیل و قدیمی استفاده از این نام های برای معابر جدید . برای مثال تغییرات ایجاد شده در نام خیابان شریعتی: این خیابان بر بقایای نهر شاهجرد بنا می‌شود نام اولیه آن «خیابان جمشیدی» است، اما در دوره پهلوی به خیابان رضاشاه (سی متری) و امروزه خیابان شریعتی تغییر نام می یابد.</p> <p>- بهره گیری از الگوهای طراحی مسیر در گذشته، همچون مسیر «نهر شاهجرد» و مسیر «تراموای معین التجار»</p> <p>ویژگی هویتی (۵): زمینه گرایی - اقلیمی و محیطی .</p> <p>- طرحریزی خیابانها به تبعیت از شیب عمومی با محوریت رودخانه کارون، همانگونه که بافت دوره ناصری به گونه ای شکل گرفته که اغلب خیابانهای اصلی به رودخانه کارون تعامل داشته باشد.</p> <p>ویژگی هویتی (۶): اختلاط کاربری و سرزندگی .</p> <p>برای مثال خیابان های مرکزی شهر، نظیر نادری و امام خمینی (پهلوی سابق) به دلیل کارکردهای چندگانه از کیفیت سرزندگی بالایی برخوردارند. که می‌توانند به عنوان الگویی، جهت ایجاد سرزندگی و رونق به بافت جدید مورد استفاده قرار گیرند.</p>	

<p>ویژگی هویتی (۱): ایجاد تصویر ذهنی . به عنوان یک لبه مصنوع در ساختار فضایی شهر نقش موثری در ایجاد تصویر ذهنی ساکنان دارد. ویژگی هویتی (۲): کمک به ارتقاء کیفیت خوانایی . خط آهن شهر اهواز در سه راستای شمال، جنوب شرق و جنوب غرب امتداد یافته و موجب شده تا شهر به سه پهنه بزرگ تقسیم گردد.</p>	خطوط راه آهن	
--	--------------	--

Source: The author,(2023) based on the opinion of supporting researches.

ادامه جدول شماره ۵. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر – مؤلفه های مصنوع

استخراج ویژگی هویتی شهر	نمایان گر	مؤلفه	عامل
<p>ویژگی هویتی(۱) : خوانایی، ایجاد و تقویت تصویر ذهنی . فلکه علی‌رغم اینکه عنصری وارداتی تلقی می‌گردد و با وجود برخی معایبی که دارد؛ بنا به دلایلی نظیر: شکل هندسی خاص (معمولا دایره‌ای)- امکان نصب مجسمه و المان - امکان منظرسازی با استفاده از عناصری مانند آب، نور، گیاه و مبلمان در فضای اصلی(جزیره وسط) آنها، می‌تواند به درجات مختلف در خوانایی، ایجاد و تقویت تصویر ذهنی عابرین موثر است.</p> <p>ویژگی هویتی(۲) : به گوش رسیدن آوای گذشته و خاطره انگیزی . بعضی از میادین(فلکه ها) شهر اهواز نظیر میدان راه آهن، سه دختر، ساعت، شهدا(مجسمه) به جهت قدمت و ویژگی‌های خاص آنها در منظر ذهنی شهروندان به عنوان نشانه‌هایی از گذشته تفسیر می‌شوند و همچنین نقش پر رنگی در تداعی خاطرات ایفا می‌کنند.</p> <p>ویژگی هویتی(۳) : تنوع و سرزندگی . برخی از میادین و تقاطع‌ها مانند، میدان راه آهن ، میدان ساعت و تقاطع‌هایی نظیر، چهار راه نادری، چهار راه طالقانی، چهار راه امام به جهت ویژگی‌های خاص کاربری‌های (مثلا ایستگاه، پاساژ، بازار و...) و برخی عملکردها مانند دستفروشی و مسافركشی ، حضور بالای عابرین (گره و پاتوق اجتماعی) را در محدوده آنها موجب شده است.</p> <p>ویژگی هویتی(۴) : نماد و نشانه . برخی از این میادین(فلکه ها) شهر اهواز نظیر میدان، ساعت، شهدا(مجسمه)،میدان چهار شیر سابق به جهت وجود المانهای خاص و همچنین قدمت آنان از نشانه های هویتی شهر محسوب می‌گردند.</p> <p>ویژگی هویتی(۵) : انطباق با روح زمان (نمود ویژگیهای خاص محیطی و فرهنگی) . وجه تسمیه برخی از میادین(فلکه ها) شهر اهواز یادآور بعضی ویژگی‌های محیطی و فرهنگی استان خوزستان و شهر اهواز است. مثال(۱) میدان شهید بندر(چهار شیر): شیر حیوانی است که خاستگاه آن در استان خوزستان بوده و آخرین شیر ایرانی هم در خوزستان دیده شده است. و از طرفی شیر از نمادهای فرهنگی بر خی از اقوام خوزستان خصوصاً قوم بختیاری محسوب می- گردد. مثال(۲) میدان (چهار اسب): نمادی از اسب اصیل خوزستان. مثال(۳) میدان نخل : نخل به عنوان یکی از قدیمی ترین و اصیل ترین گیاهان بومی</p>	فلکه/ میدان - چهار راه، سه راه	عناصر کانونی و گره های شهری (فضا محور)	مصنوع

<p>مصنوع</p> <p>عناصر توده محور</p> <p>پل ها</p>	<p>ویژگی هویتی (۱) : نماد و نشانه . همه پل های اهواز علاوه بر عملکردهای حمل و نقلی به عنوان نشانه های شهری ایفای نقش می نمایند. ولی برخی از این پلها، نظیر پل سیاه(پل راه آهن) ، پل سفید(معلق)، پل هشتم(پل کابلی) به دلیل قدمت و فرم منحصر به فرد آنها به عنوان نماد های شهر اهواز شناخته می شوند.</p> <p>ویژگی هویتی (۲) : تاکید بصری و خوانایی . برخی از پل های اهواز بخاطر فرم زیبای آنها نظیر پل سفید(معلق) و پل هشتم(پل کابلی) نقش مهمی در دید و منظر شهری(خصوصا در ترکیب با منظر رودخانه) ایفا می کنند.</p>
--	---

Source: The author,(2023) based on the opinion of supporting researches.

ادامه جدول شماره ۵. استخراج ویژگیهای هویتی شهر – مؤلفه های مصنوع

<p>عامل</p> <p>مؤلفه</p> <p>نمایان گر</p>	<p>استخراج ویژگی هویتی شهر</p>
---	--------------------------------

بافت‌ها و بناهای شاخص عناصر توده محور مصنوع	<p>ویژگی هویتی (۱): تداوم / تحول .</p> <p>- بافت قدیم (بافت نظام السلطنه): این بافت در مرکز فعلی شهر اهواز است. و نشانی از گذشته شهر دارد. قدمت آن به دوران ناصری بر می‌گردد. - جزئیات معماری بکار رفته نظیر «سر درها، فرورفتگی های دیوار، طاق نماها، پخ ها، پنجره و روزن های قدیمی» در بناهایی مانند سرای معین یا هتل قو نشان از معماری سنتی دارد که تا حد زیادی وام گرفته از معماری سنتی شهرهای شوشتر و دزفول است.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): خوانایی (در فرم کالبدی) .</p> <p>بافت مسکونی شرکتی و سازمانی : - قدمت این بافت شهری به دوره پهلوی اول بر می‌گردد. به طور عمده تحت تاثیر شرکت نفت دارای الگوی انگلیسی ساز بوده، و قدیمی ترین این نوع بافت در شهرک های خرمکوشک و نیوسایت قابل مشاهده است. که در ساخت مناطق جدیدتر نظیر شهرک نفت، شهرک آب و برق، شهرک صنایع فولاد و... نیز از این الگو استفاده شده است. - معابر، نسبتا عریض و جداره ها اغلب با پوشش سبز تعریف می‌گردد . - برای حرکت در هر دو شکل پیاده و سواره تمهیدات کالبدی مناسبی اندیشیده شده است. - برخی از این نمونه ها به دلیل اولیه بودن دارای ارزشهای تاریخی هستند.</p> <p>ویژگی هویتی (۳): (نماد و نشانه) بناها و ساختمان های شاخص.</p> <p>مقبره علی بن مهزیار اهوازی (ع): از نواب اربعه امام عصر (عج)، در محله عامری و نزدیکی رودخانه واقع است. - مسجد عامری: این مسجد اولین و قدیمی ترین مسجد اهواز با قدمتی بیش از دو قرن، توسط « شیخ نهبان عامری » واقع در قدیمی ترین محله اهواز « محله عامری »، بنا شده است. - ساختمان سه گوش : یکی دیگر از نمونه های بی نظیر و جالب مجموعه سازی در این دوره «مجموعه بانک ملی» می باشد که معروفترین بنای آن به نام «ساختمان سه گوش» یا «دانشکده ادبیات» اغلب شناخته شده تر از بقیه است - ساختمان سیلو: ساختمان سیلو نمونه شکوه‌مندی از معماری صنعتی دوره مدرن میانی به شمار می‌رود. ترکیب حجمی خالص بنا با پرداخت ساده و زیبای بتنی در کنار تناسبات زیبا و قد برافراشتن آن بر ساحل غربی کارون از جمله دلایل تاثیر گذاری این بنا در تصویر ذهنی هر بیننده ای است.</p>
---	---

Source: The author,(2023) based on the opinion of supporting researches.

شناخت ویژگی‌های هویتی - مؤلفه های انسانی شهر اهواز

دسته دیگر از ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسانی هستند. که در ادامه از طریق بررسی، شناخت و تحلیل نمایانگرهای (وجه تسمیه، وقایع، اقوام، زبان، دین و مذهب، آداب و رسوم، غذا و پوشش و...) مرتبط با مؤلفه‌های، تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، ویژگی‌های هویتی آنان، استخراج و در جدول شماره (۶) منعکس شده است.

جدول ۶. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مؤلفه های انسانی

عامل مؤلفه نمایانگر	استخراج ویژگی‌های هویتی شهر
---------------------------	-----------------------------

انسانی	اجتماعی - فرهنگی	تاریخی	وجه تسمیه، وقایع	<p>ویژگی هویتی: قابلیت تشخیص و ماندگاری .</p> <p>در طول تاریخ، شهر اهواز دارای نام‌های متعددی بوده بطوریکه در دوره باستان (اُکسین)، ایلامیان (تاریانا)، ساسانیان (هرمزاردشیر، هوزمسیر، هرمشیر، هومشیر، هوجستان واجار)، بعد از حمله اعراب (اخواز، سوق الاهواز، خزعلیه)، دوره ناصری (ناصریه) و دوره پهلوی (اهواز) از جمله نام‌هایی است که بر آن نهاده شده است. وقایع مهم: واقعه شیخ خزعل، اکتشاف نفت و حضور مستشاران خارجی، جنگ تحمیلی</p>	
		ادب و رسوم	گوش	اقوام، زبان و گویش	<p>ویژگی هویتی: اختلاط و تنوع (قومی و زبانی) .</p> <p>اهواز سکونتگاه اقوام مختلفی است که از آن جمله می‌توان به عربهای ایرانی و مردم بختیاری اشاره کرد. همچنین به اقوام دیگری نظیر، ترک، کرد، و... می‌توان اشاره کرد. تنوع زبان و به ویژه لهجه‌ها به تبع تنوع قومی در شهر اهواز کاملاً مشهود است. زبان و گویش‌های غالب مردم در شهر اهواز فارسی و عربی و لهجه‌هایی نظیر: لری، بختیاری، دزفولی، شوشتری، آبادانی و... رواج دارد.</p>
			دین و مذهب	دین و مذهب	<p>ویژگی هویتی: وحدت در عین کثرت .</p> <p>جمعیت شهری اهواز علاوه بر تنوع قومی و فرهنگی از باورهای عقیدتی و آیینی متنوعی نیز برخوردارند. هرچند اکثریت غالب مردم شهر را مسلمانان شیعی مذهب تشکیل می‌دهند؛ اما مردمانی با آیین‌های دیگر نظیر زرتشتی، ارمنی، صُبی (صابیین) و آشوری نیز در اهواز ساکنند که همه به یکتا پرستی معتقدند .</p>
			آداب و رسوم	آداب و رسوم	<p>ویژگی هویتی: انطباق بازمینه‌های فرهنگی (قومی و مذهبی) .</p> <p>آداب و رسوم حاکم بر مناسبات مردم در شهر اهواز به تبع بیشتر نقاط کشور، کاملاً با اعتقادات دینی، مذهبی و قومی گره خورده است. برای مثال تمهید عروس و داماد که از آداب و رسوم صُبی‌ها (صابیین) است؛ با مناسک آیینی آنها منطبق است. همچنین مراسم قهوه خوری مردم عرب که جز آثار ثبت ملی در ایران است.</p>
			پوشش و غذا	پوشش و غذا	<p>ویژگی هویتی: سازگاری در انطباق بازمینه‌های اقلیمی، محیطی و فرهنگی .</p> <p>پوشش عمومی مردم اهواز علاوه بر پوشش عمومی رایج در کشور، برخی پوشش‌های خاص برگرفته از ویژگی‌های قومی و اقلیمی محل خصوصاً اقوام بختیاری و عرب قابل شناسایی است. برای مثال: پیراهن بلندی به نام «دشداشه» یکی از پوشش‌های خاص مور استفاده مردهای اقوام عرب می باشد؛ که علاوه بر هویت قومی، شکل، رنگ (سفید) آن حکایت از انطباق با اقلیم گرم خوزستان دارد.</p> <p>غذاهای خاص مردم شهر اهواز هم مشابه با پوشش‌های خاص از زمینه‌های اقلیمی، محیطی و فرهنگی مطابقت می‌کنند. برای مثال: ماهی و غذاهای که با ماهی درست می‌شوند مانند قلیه‌ماهی، ماهی‌پلو و... که از غذاهای خاص و مورد علاقه مردم اهواز خصوصاً مردم عرب می‌باشد؛ به زمینه‌های محیطی (وجود رودخانه و نزدیکی به دریا) مربوط می‌شود. که البته به دلیل قدمت استفاده از این غذا نزد مردمان از گذشته‌های دور تا کنون به نوعی ریشه فرهنگی هم پیدا نموده است.</p>
		اقتصادی	شغل و پیشه	<p>ویژگی هویتی: تداوم در انطباق بازمینه‌های اقلیمی، محیطی .</p> <p>شغل و پیشه مردمان اهواز، همچون بازرگانی، تجارت، کشاورزی، صیادی، صنعتی و... از گذشته‌های دور (ساسانیان) تا به امروز از عناصر و ظرفیت‌های طبیعی و محیطی نظیر خاک حاصلخیز و منابع آبی زیرزمینی و سطحی (رودخانه کارون) و همچنین منابع کانی و معدنی به ویژه نفت و گاز، ارتباط مستقیم داشته است. ظرفیت‌هایی که در طول تاریخ پر فراز و نشیب شهر، گاه مهمترین جنبه هویتی آن نیز بوده، تا آنجا که نشان خود را بر نام شهر نیز نهاده، شهری که پارسیان "هوجستان واجار"ش خواندند ، تازیان "سوق الاهواز" و اکنون "شهر نفت".</p>	

Source: the author,(2023) based on supporting sources: (Mujtahadzadeh and Nam Avar, 2011), (Mohammadi, 2011), (Kasravi, 2014), (Afshar, 2013)

ب) تحلیل و ارزیابی نمایانگرها با استفاده از تکنیک سوات (swot)

مرحله اول: ابتدا به استناد نتایج بدست آمده از قسمت پیش(استخراج ویژگی‌های هویتی نمایانگرهای عوامل طبیعی،مصنوع و انسانی) نمایانگرهای مورد مطالعه در پنج دسته: زمینه ای، کارکردی، ریخت شناسی، فضا و بصری(منظر) بر اساس برداشتی از مدل شناخت کیفیت‌های محیطی در طراحی شهری، کرمونا (2001, Carmona) و با استفاده ازجدول تحلیل کیفی سوات، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها هر کیفیت مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت.

مرحله دوم: تعیین ضرایب جهت کمی سازی نتایج تحلیل کیفی مرحله قبل

ابتدا نقاط قوت(S) و ضعف(W)، فرصت‌ها(O) و تهدیدها(t) مرتبط به هر یک از کیفیت‌ها(زمینه ای، کارکردی،ریخت شناسی و...) در قالب گویه‌هایی در جداول جداگانه بصورت، $s_1, s_2, \dots, w_1, w_2, \dots, o_1, o_2, \dots, t_1, t_2, \dots$ و سپس با مراجعه به ۱۵ نفر از نفر از کارشناسان و متخصصان (اعضای معماری و شهرسازی عضو نظام مهندسی اهواز و اعضای هیئت علمی گروه‌های برنامه ریزی شهری،جامعه شناسی و تاریخ دانشگاه چمران اهواز) از طریق مصاحبه نظر آنان در خصوص وزن هر گویه(از نمره ۱۰) اخذ، و پس از جمع بندی ضرایب نمره نهایی هر گویه در جداول شماره ۷ تا ۱۱ درج گردید.

مرحله سوم: بر اساس نتایج کمی بدست آمده از مرحله قبل و مطابق دیاگرام (شماره ۲) راهبرد(استراتژی) بهینه مربوط به هر یک از کیفیت ها، جهت سیاست گذاری در برنامه ریزی و طراحی شهری تبیین می‌گردد.

دیاگرام ۲. روش تعیین استراتژی در تکنیک تحلیلی swot

ماتریس داخلی و خارجی (IE)		
تهدیدها : T ₁ : T ₂ : T ₃ : T ₄	فرصت‌ها : O ₁ : O ₂ : O ₃ : O ₄	
استراتژی حداقل - حداقل (Mm) استراتژی های : S ₁ T ₁ محافظة کارانه : S ₂ T ₂ : S ₃ T ₃	استراتژی حداکثر - حداکثر (MM) استراتژی های : S ₁ O ₁ تهاجمی : S ₂ O ₂ : S ₃ O ₃	نقاط قوت : S ₁ : S ₂ : S ₃ : S ₄
استراتژی حداقل - حداقل (mm) استراتژی های : W ₁ T ₁ تدافعی : W ₂ T ₂ : W ₃ T ₃	استراتژی حداقل - حداکثر (mM) استراتژی های : W ₁ O ₁ رقابتی : W ₂ O ₂ : W ₃ O ₃	نقاط ضعف : W ₁ : W ₂ : W ₃ : W ₄

جدول ۷. تعیین استراتژی،نمایانگر های زمینه ای در تکنیک SWOT

رتبه	جمع وزن	ضعف (w)	رتبه	جمع وزن	قوت (s)
۲	۱۱۲	تک هسته ای بودن	W1	۱۴۳	S1 وجود مرکز شهری قوی
۴	۱۰۸	افزایش تردد غیر محلی	W2	۱۲۲	S2 نفوذ پذیری
۶	۰	---	W3	۱۳۷	S3 نماد و نشانه قوی
۱	۱۴۰	ویژگی اقلیمی نامطلوب	W4	۷۹	S4 زمینه اقلیمی
۵	۱۰۳	روحیه مصرف گرایی،	W5	۱۳۱	S5 زمینه اقتصاد صنعتی قوی
۳	۱۱۰	وجود برخی تعصبات منفی	W6	۹۸	S6 زمینه اجتماعی و فرهنگی
	۵۷۳	مجموع کل اوزان		۷۱۰	مجموع کل اوزان
رتبه	جمع وزن	تهدید (t)	رتبه	جمع وزن	فرصت (o)
۳	۱۱۰	ازدحام تردد وسایل نقلیه	T1	۱۲۴	O1 الگو برداری از مرکز شهر
۵	۱۰۴	امکان کاهش ایمنی و امنیت	T2	۹۷	O2 تسهیل در خدمات رسانی
۶	۸۵	امکان طغیان رودخانه	T3	۱۴۴	O3 امکان توسعه منظر شهری
۲	۱۱۱	امکان افزایش بیماری ها	T4	۱۳۹	O4 وجود مزیت نسبی
۱	۱۱۶	امکان افزایش آلودگی ها	T5	۱۴۱	O5 امکان توسعه اقتصادی
۴	۱۰۵	امکان عدم توسعه فرهنگی	T6	۹۲	O6 امکان همگرایی و پایداری
	۶۳۱	مجموع کل اوزان		۷۲۷	مجموع کل اوزان

تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و فرصت نسبت به سایر گروهها می باشد. بنابراین راهبرد (SO) رویکرد، حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی) به عنوان راهبرد بهینه تعیین می گردد.

راهبرد: حداکثر - حداکثر SO (استراتژی: تهاجمی)

جدول شماره ۸. تعیین استراتژی، نمایانگر های کارکردی در تکنیک SWOT

رتبه	جمع وزن	ضعف (w)	رتبه	جمع وزن	قوت (s)
۴	۱۰۸	جدایی گزینی اکولوژیکی	W1	۹۰	S1 تنوع بافت مسکونی
۳	۱۲۹	وارداتی بودن الگوها	W2	۹۷	S2 وجود نظم در الگوهای شرکتی
۲	۱۳۱	تراکم بدون برنامه	W3	۸۷	S3 زیر ساختها مناسب بافت جدید
۱	۱۳۶	آلودگی های محیطی	W4	۱۰۲	S4 تنوع کاربریهای بافت مرکزی
۵	۹۳	عدم توازن بین فعالیت ها	W5	۱۴۳	S5 تنوع فعالیت بخشهای اقتصادی
	۵۹۷	مجموع کل اوزان		۵۱۹	مجموع کل اوزان
رتبه	جمع وزن	تهدید (t)	رتبه	جمع وزن	فرصت (o)
۳	۱۱۷	امکان شکاف طبقاتی	T1	۱۰۶	O1 امکان برنامه ریزی و طراحی
۵	۸۴	رقابت با الگوهای سنتی	T2	۱۲۶	O2 امکان بومی سازی
۱	۱۳۹	امکان افزایش معضلات شهر	T3	۱۳۰	O3 امکان توسعه خدمات
۴	۸۹	فرسودگی بافت	T4	۱۱۷	O4 امکان ارتقاء سرزندگی
۲	۱۲۲	امکان افول توسعه پایدار	T5	۱۴۸	O5 امکان افزایش اشتغال و رفاه
	۵۵۱	مجموع کل اوزان		۶۲۷	مجموع اوزان

تشریح رویکرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط ضعف و فرصت نسبت به سایر گروهها می باشد. بنابراین راهبرد (WO) حداکثر - حداکثر (استراتژی: رقابتی) به عنوان راهبرد بهینه تعیین می گردد.

راهبرد: حداکثر - حداکثر WO (استراتژی: رقابتی)

جدول شماره ۹. تعیین استراتژی، نمایانگر های ریخت در تکنیک SWOT

رتبه	جمع وزن	ضعف (w)		رتبه	جمع وزن	قوت (s)	
۴	۹۴	جدایی کالبدی	W1	۱	۱۵۰	کارون به عنوان یک لبه طبیعی	S1
۵	۸۴	ایجاد گره ترافیکی (راه بند)	W2	۴	۱۰۹	راه آهن به عنوان یک لبه مصنوع	S2
۱	۱۳۶	وجود مشکل آبگرفتگی معابر	W3	۲	۱۴۱	وجود اراضی پست و هموار	S3
۲	۱۲۷	عدم تعادل جمعیتی	W4	۳	۱۲۴	حس خاطره انگیزی بافت قدیم	S4
۳	۱۰۴	مشکلات در تردد پیاده ها	W5	۵	۹۸	وجود شبکه معابر به فرم ترکیبی	S5
	۵۴۵	مجموع کل اوزان			۶۲۲	مجموع کل اوزان	
رتبه	جمع وزن	تهدید (t)		رتبه	جمع وزن	فرصت (o)	
۴	۱۳۶	افزایش آلودگی رودخانه	T1	۱	۱۴۵	امکان توسعه خطی شهر	O1
۲	۱۴۱	افزایش آلودگی صوتی	T2	۲	۱۲۹	امکان توسعه حمل و نقل شهری،	O2
۱	۱۴۳	تخریب اراضی مرعوب	T3	۴	۱۰۴	کاهش هزینه های توسعه شهری	O3
۳	۱۳۸	فرسودگی شدید بافت قدیم	T4	۳	۱۱۳	تقویت بافت قدیم با تغییر عملکرد	O4
۵	۱۰۷	افزایش تردد غیر محلی	T5	۵	۹۸	امکان ساماندهی و مناسب سازی	O5
	۶۶۵	مجموع کل اوزان			۵۸۹	مجموع کل اوزان	
<p>تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و تهدید نسبت به سایر گروهها می باشد. بنابراین راهبرد (ST) رویکرد، حداکثر - حداقل (استراتژی: محافظه کار) به عنوان راهبرد بهینه تعیین می گردد.</p>						<p>راهبرد: حداکثر - حداقل ST (استراتژی: محافظه کای)</p>	

جدول شماره ۱۰. تعیین استراتژی، نمایانگر های فضا در تکنیک SWOT

رتبه	مجموع وزن	ضعف (w)		رتبه	مجموع وزن	قوت (s)	
۱	۱۳۱	ترافیک و آلودگی هوا	W1	۳	۱۳۴	سرزندگی فضاهای مرکز	S1
۳	۱۰۸	عدم تهویه مناسب هوا	W2	۲	۱۳۹	محصوریت فضاهای مرکز	S2
۲	۱۳۰	گیاهان و درختان غیره بومی	W3	۴	۱۲۰	عدالت توزیع فضا سبز	S3
۴	۹۸	مشکل در تردد سواره	W4	۵	۱۱۲	فضاهای مکت متباین مراکز	S4
۵	۸۳	استفاده نامناسب از سواحل	W5	۱	۱۴۱	وجود فضاهای طبیعی	S5
	۵۵۰	مجموع کل اوزان			۶۴۶	مجموع کل اوزان	
رتبه	مجموع وزن	تهدید (t)		رتبه	مجموع وزن	فرصت (o)	
۲	۱۳۷	تاثیر منفی تنوع فعالیت ها	T1	۴	۱۰۹	سرزندگی مراکز محلات	O1
۴	۰	---	T2	۳	۱۳۴	تقویت خط آسمان	O2
۴	۰	---	T3	۲	۱۴۳	توسعه فضاهای سبز	O3
۱	۱۴۰	منسوخ شدن پاتوق ها	T4	۱	۱۴۷	وجود اراضی کافی	O4
۳	۱۲۱	از بین بردن چشم انداز ها	T5	۲	۱۴۳	امکان طراحی خطی	O5
	۳۹۸	مجموع کل اوزان			۶۷۶	مجموع کل اوزان	
<p>تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و فرصت نسبت به سایر گروهها می باشد. بنابراین راهبرد (SO) رویکرد، حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی) به عنوان راهبرد بهینه تعیین می گردد.</p>						<p>راهبرد: حداکثر - حداکثر SO (استراتژی: تهاجمی)</p>	

جدول شماره ۱۱. تعیین استراتژی، نمایانگر های منظر در تکنیک SWOT

رتبه	مجموع وزن	ضعف (w)		رتبه	مجموع وزن	قوت (s)	
۳	۱۲۴	اغتشاش بصری بافت جدید	W1	۲	۱۳۰	تعادل بصری بافت قدیم	S1
۱	۱۴۳	مصالح غیر بومی و ناسازگار	W2	۳	۱۱۱	استفاده از مصالح بومی	S2
۲	۱۴۰	عدم توجه سازگاری اقلیمی	W3	۴	۱۰۸	گذرهای سرپوشیده(ساباط)	S3
۴	۱۲۰	جاده سازی در سواحل	W4	۱	۱۴۵	کارون عنصر حاکم منظر	S4
۲	۱۴۰	تخریب نمادهای هویتی	W5	۵	۸۶	نماد و نشانه های شهری	S5
	۶۶۷	مجموع کل اوزان			۵۸۰	مجموع کل اوزان	
رتبه	مجموع وزن	تهدید (t)		رتبه	مجموع وزن	فرصت (o)	
۱	۱۳۷	الگوهای وارداتی	T1	۴	۱۳۶	استفاده از الگوهای سنتی	O1
۳	۱۰۳	اتلاف انرژی و افزایش هزینه	T2	۲	۱۴۷	دسترسی به مصالح بومی	O2
۴	۱۰۱	افزایش مهاجرت	T3	۳	۱۴۳	عرض مناسب معابر جدید	O3
۵	۰	---	T4	۱	۱۵۰	توان بصری رودخانه	O4
۲	۱۱۴	کم رنگ شدن هویت بصری	T5	۵	۱۱۲	احیای نمادهای هویتی	O5
	۴۵۵	مجموع کل اوزان			۶۸۸	مجموع کل اوزان	
<p>تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه ها و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط ضعف و فرصت نسبت به سایر گروهها می باشد. بنابراین راهبرد(WO) رویکرد، حداقل - حداکثر(استراتژی: رقابتی) به عنوان راهبرد بهینه تعیین می گردد.</p>						<p>راهبرد: حداقل - حداکثر WO (استراتژی: رقابتی)</p>	

نتیجه گیری و یافته های تحقیق

امروزه، مساله هویت بطور عام و هویت شهری بطور خاص از مهمترین و پیچیدهترین مباحثی هستند؛ که مورد توجه اندیشمندان حوزه‌های مختلف، در مطالعات علوم شهری قرار گرفته‌است. بررسی مقایسه‌ای و تطبیق تعاریف و معانی واژه "هویت" در فرهنگ لغات و منابع مختلف بیانگر این است؛ که هویت فقط یک صفت نبوده، بلکه مفهیمی به مراتب گسترده و چند وجهی را در بر می‌گیرد. که با معرفی ویژگی‌های معنوی، در کالبد تجلی یافته و به عنوان عامل تشخیص و تمایز در فرآیند شناخت و ادارک، پدیده‌ها بروز می‌نماید. همچنین مبحث هویت شهری از جمله مباحث بسیار مهم و تاثیر گذار بر، برنامه‌های شهرسازی معاصر است. هویت شهر تنها تحت تاثیر عناصر فیزیکی و کالبدی نبوده، بلکه عناصر مادی و معنوی زیادی در هویت شهر نقش ایفا کرده، به نحوی که هویت شهر و هویت شهروندان را می‌توان دو عنصر جدایی ناپذیر در پروسه هویت‌سازی شهرها قلمداد نمود. نتایج تحقیق در خصوص هویت‌شهری، شهر مورد مطالعه (شهر اهواز)، بیانگر این است؛ که هویت و ویژگی‌های هویتی آن خصوصاً، آن ویژگی‌هایی که در هویت رقابتی جای می‌گیرند، تا کنون ناشناخته بوده است؛ فضاهای شهری موجود غالباً فاقد هویت و معنی بوده و اغلب تقلیدی ناقص و ناهمگون از الگوهای وارداتی هستند؛ از این رو شهر با وجود داشتن صفات هویتی قوی در ابعاد محیطی، مصنوع و انسانی، به دلیل گسست‌های کالبدی، ناشی از ناشناختگی صفات هویتی شهر و عدم توجه به آن در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی‌ها، باعث شده تا در عملکرد و کیفیت محیط زیست ضعف نشان دهد. در این راستا جهت شناخت و ارزیابی مولفه‌های هویتی شهر اهواز، ابتدا با بررسی متون و اسناد و شناسایی نمایانگرهای مرتبط با عوامل طبیعی، مصنوع و انسانی ویژگی‌های هویتی آنها استخراج گردید.

یافته های تحقیق در خصوص ساخت طبیعی، بیانگر این است، که ویژگی‌ها و ساخت طبیعی شهر اهواز متأثر از عوامل طبیعی با دو مولفه محیطی و اقلیمی تاثیرگذار بر سیما و کالبد شهر می‌باشد. برجسته‌ترین این عناصر رودخانه کارون است؛ اما در کنار رودخانه کارون عناصر محیطی و اقلیمی دیگری نظیر، توپوگرافی، هیدروگرافی، خاک شناسی، حیات گیاهی و جانوری، و... در فرآیند شناخت،

تحلیل و بازشناسی ویژگی‌های هویتی مورد توجه هستند. ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسان ساخت (مصنوع) از دیگر مواردی می‌باشند؛ که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. این عناصر در قالب دو مؤلفه کلی شامل، عناصر توده محور و عناصر فضا محور تقسیم بندی شده‌است.

جهت بررسی و شناخت بهتر نمایانگرهای مرتبط با این مقوله، ویژگی‌های هویتی-مصنوع در پنج شاخه، چهره شهر، عناصر خطی-ساختاری شاخص، عناصر کانونی و گره‌های شهری، توده‌ها و حوزه‌ها و تک بناهای شاخص مورد بررسی قرار گرفت؛ که در این ارتباط عناصر و فضاهایی نظیر، پل سیاه (راه آهن)، پل سفید (معلق)، پل هفتم (رنگین کمان) پل هشتم (غدیر)، دانشکده ادبیات (ساختمان سه گوش)، دانشگاه چمران (جندی شاپور)، بقعه علی مهزیار اهوازی (ع)، مسجد عامری، خیابان سلمان فارسی (نادری)، خیابان سی متری (شریعتی)، خیابان بیست چهار متری (آزادگان)، خیابان امام خمینی (پهلوی سابق)، خیابان انقلاب (کمپلو)، چهار راه نادری، میدان شهید (مجسمه)، میدان ساعت، میدان چهار شیر (شهید بندر)، میدان راه آهن (اولین میدان)، میدان نخل، سه راه خرمشهر، چهارراه آبادان، بازارچه عامری، بازار امام، بازارچه مرو، از جمله عناصر مهم سازنده شخصیت شهر اهواز در دیدگاه مصاحبه شونده‌گان بوده‌است.

دسته دیگر از ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسانی هستند. که از طریق بررسی، شناخت و تحلیل نمایانگرهای (وجه تسمیه، وقایع، اقوام، زبان، دین و مذهب، آداب و رسوم، غذا و پوشش و...) مرتبط با مؤلفه‌های، تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، ویژگی‌های هویتی آنان، استخراج گردید. که از دیدگاه مصاحبه شونده‌گان مواردی نظیر، زبان عربی، پوشش عربی (عبا)، جنگ تحمیلی، شخصیت‌هایی مثل، علی مهزیار (ع)، احمد محمود، و ... جمله عناصر مهم هویتی شهر اهواز از منظر عناصر انسانی در دیدگاه مصاحبه شونده‌گان بوده‌است.

از طرفی ارزیابی نمایانگرهای مورد مطالعه در پنج دسته: زمینه‌ای، کارکردی، ریخت شناسی، فضا و بصری (منظر) بر اساس برداشتی از مدل شناخت کیفیت‌های محیطی در طراحی شهری، کرمونا و تحلیل آنها با استفاده از تکنیک تحلیل کیفی سوات، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها هر کیفیت مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت. که پس از فرآیند کمی‌سازی اطلاعات حاصل از مصاحبه، رویکردها و استراتژی‌های متناسب با ویژگی‌های هویتی شهر اهواز شناسایی شد؛ که راهبردهای بهینه در هر دسته جهت استفاده در برنامه‌ها و طرح‌های آینده شهر به شرح زیر گزینش و پیشنهاد گردید.

استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای زمینه‌ای، رویکرد: حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای کارکردی، رویکرد: حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای ریخت، رویکرد: حداکثر - حداقل (استراتژی: محافظه‌کار)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای فضا، رویکرد: حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای منظر، رویکرد: حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی)

سیاست گذاری های پیشنهادی برنامه ریزی و طراحی شهری

بر اساس نتایج حاصل از شناخت مؤلفه های هویتی مرتبط با عوامل طبیعی، مصنوع و انسانی شهر اهواز و همچنین راهبردهای تعیین شده (خروجی از تکنیک SWOT) سیاست گذاری هایی در حوزه های برنامه ریزی و طراحی شهری، شهر اهواز به شرح ذیل پیشنهاد می گردد:

- توجه برنامه ریزان، طراحان و مدیران اجرایی به مؤلفه های هویتی شهر در جهت ارتقاء کیفیت‌های محیطی و حس تعلق به مکان در راستای سیاستگذاری در زمینه تعاملات اجتماعی متقابل میان فرد و محیط.

- سیاستگذاری در حوزه های رسانه‌های داخلی، سایتها، کانال های اینترنتی و حتی مدارس در جهت معرفی مولفه های هویت کالبدی، تاریخی و اجتماعی شهر خصوصاً به نسل جوان می‌تواند مفید واقع گردد.
- سیاستگذاری در حوزه ساماندهی بافتها و محلات قدیم و تاریخی با تاکید بر مولفه های هویتی شهر، با توجه به اینکه اغلب محل سکونت شهروندان بومی می‌باشد؛ نقش مهمی در هویت بخشی به شهر و ارتقاء حس تعلق شهروندان خواهد داشت.
- سیاستگذاری در حوزه (نماد و نشانه) بناها و ساختمان های شاخص موجود؛ نظیر مقبره علی بن مهزیار اهوازی(ع) -مسجد عامری(اولین و قدیمی ترین مسجد اهواز با قدمتی بیش از دو قرن، - «مجموعه بانک ملی» که معروفترین بنای آن به نام «ساختمان سه گوش» یا «دانشکده ادبیات» معروف است- ساختمان سیلو: ساختمان سیلو دارای ترکیب حجمی خالص بنا با پرداخت ساده و زیبایی بتنی در کنار تناسبات زیبا نمونه ای شاخص از معماری صنعتی دوره مدرن میانی، از جمله بناهایی هستند که در تصویر ذهنی هر بیننده ای نسبت به شهر تاثیر گذار است.
- سیاستگذاری در حوزه بافت های مسکونی شرکتی و سازمانی در جهت ارتقاء ویژگی هویتی خوانایی(در فرم کالبدی) نظیر؛ نیوسایت، شهرک نفت، شهرک آب و برق، شهرک صنایع فولاد و...
- سیاستگذاری در حوزه ویژگیهای هویتی طبیعی شهر به ویژه رودخانه کارون به عنوان شاخص ترین عنصر طبیعی تاثیرگذار بر کالبد شهر اهواز .
- سیاستگذاری در حوزه ویژگیهای هویتی مربوط به وقایع نظیر؛ دفاع مقدس (جنگ تحمیلی) به عنوان شاخص ترین واقعه تاثیرگذار بر شهر اهواز در ابعاد کالبدی و اجتماعی.

References:

1. Amundsen, A. B. (2020). Articulations of Identity: A methodological essay and a report on Askim and Tidaholm. NoordXXI report no. 19, Available online at: www.noordxxi.nl.
2. Afshar Sistani, Iraj (2001). *Ancient and historical works of Khuzestan*, Tehran: Rozeneh Publications. (in persian)
3. Afshar Sistani, Iraj. (2006). *Khuzestan and its ancient civilization*, Tehran: Publications of the Ministry of Islamic Culture and Setayesh. (in persian)
4. Ahvaz Municipality (2019). *Ahvaz City Statistics*, Ahvaz: Ahvaz Municipal Publications. (in persian)
5. Alexander, Christopher. (2012). *The nature of order*. Translation: Reza Siros Sabri and Ali Akbari. Tehran: Parham Naqsh. (in persian)
6. Alexander, Christopher. (2016). *Architecture and the secret of immortality, the timeless way of building*. Translation: Mehrdad Qayyomi Bidhandi. Tehran: Beheshti University.

7. Ali al-Hesabi, Mehran; Rezazadeh, Raziah; and Salman Moradi. (2015). Applying the narrative research method in the evaluation of the identity of the place, case study: Jed Yad Fouladshahr city. *Two-year journal of the University of Arts*, 51,16-67. (in persian)
8. Arbab, Parsa; Azizi, Mohammad Mahdi; and Zebardast, Esfandiar. (2014) Explaining the key criteria of the formation process of place identity in new urban development, case study, region 22. *Journal of Architecture and Urban Planning, Fine Arts*, 20(4). (in persian)
9. Arse Consulting Engineers (2021). *Ahvaz: Khuzestan Road and Urban Development Department*. (in persian)
10. Barzegar, Mohammad Reza. (2004). Recognition of urban identity. *Proceedings of the National Conference on Urban Planning Issues of Iran, Volume 1, Urban Construction*. Shiraz: Shiraz University. (in persian)
11. Behzadfar, Mustafa. (2016). *The identity of the city, a look at the identity of the city of Tehran*. Tehran: Nashahr Shahr. (in persian)
12. Behzadfar, Mustafa; Barin, Ali. (2008). Organizing the identity of the new city of Hashtgerd. *Shahr Construction Quarterly*, 5(10), 11-24. (in persian)
13. Bentley, E.; Elke, A.; Morin, P.; McGlynn, S; Smith, J. (2011). *Responsive environments, designers' guidebook*. Translation: Mustafa Behzadfar. Tehran: Iran University of Science and Technology. (in persian)
14. Daneshpour, Seyyed Abdul Hadi. (2000). *Recognizing the concept of identity in the public space of the city*. Doctoral thesis, University of Tehran, Tehran. (in persian)
15. Dehkoda, Ali Akbar. (2004). *Dictionary*. Tehran: University of Tehran. (in persian)
16. Habib, Farah; Naderi, Majid; and Foruzangohar, Hamideh. (2011). A subordinate question in the discourse of the body of the city and identity. *City Identity*, 2(3), 13-23. (in persian)
17. Habibi, Mohsen. (2000). *Civil society and urban life*. Fine Arts, 7,21-33. (in persian)
18. Harrison, S; and Dourish, P.(1996). Re-Place-ing space:The roles of place and space in collaborative systems. Proc .CSCW 96. ACM Press.
19. Hosseini, Kamalaldin. (2011). *Urban identity*. Mashhad Cultural and entertainment organization of Mashhad Municipality. (in persian)
20. Ismail. I. S, Shamsuddin. Sh & Bashri, S.A. (2018). an Evaluation of Residents Perception of Identity Putrajaya New Town. *Jurnal Alam Bina*, Jilid 13, No. 4.
21. Jenkins, R. (1381). Translated by Touraj Yarahmadi, *Social Identity*, Shirazeh Publications Rose, G. (1995) .Place and Identity: a sense of place. [book auth.] D Massey and P Jess.
22. Jenkins, Richard. (2002). *social Identity*. Translation: Toraj Yarahmadi. Tehran: Shiraz Publishing and Research Institute. (in persian)
23. Kashi, Hossein; Bonyadi, Naser. (2012) . Explanation of place identity-sense of place model and examination of its different elements and dimensions, case example: Shahr Ray pedestrian street. *Journal of Fine Arts*, 18 (3), 43-52. (in persian)
24. Kasravi, Ahmed. (2005). *Five hundred years history of Khuzestan*, Duniyai Kitab Publications, first edition. (in persian)
25. Kavartzis, M. & Hatch, M.J. (2013) The dynamics of place brands: an identity-based approach to place branding, *Mark Theor*, 13(4):69–86.
26. Khalil Abad kalantari, Hossein; Pourahmad, Ahmad. (1384). *Urban renovation planning techniques and experiences*. Tehran: Academic Jihad Publications.

27. Khatibi, Mohammadreza. (2012). The mutual influence of behavioral patterns in revitalizing the identity of the city environment, a case study: Yemet Sanandaj entrance. *City Identity* 7(13), 63-73. (in persian)
28. Lynch, Kevin. (2010). *The face of the city*. (Manochehr Mazini, translator). Tehran: University of Tehran. (in persian)
29. Madanipour, Ali. (2000). *Urban space design: an attitude on social and spatial process*. (Translator: Farhad Mortezaei). Tehran: Urban Planning and Processing Company. (in persian)
30. Mahboubi Ardakani, Hossein. (1999). *The history of new civilization institutions in Iran*. Tehran: Tehran University Press. (in persian)
31. Mir Moqtadai, Mahta. (2005). Criteria for recognizing and evaluating the physical identity of cities. *Fine Arts Journal*, 19, 29-38. (in persian)
32. Moin, Mohammad (2009). *Moin Persian Dictionary (one volume)*. Tehran: Farhang Nama Publications in collaboration with Arad Kitab Publications. (in persian)
33. Mojtahedzadeh, Ruhollah; Namavar, Zahra. (2011). *In search of urban identity of Ahvaz*. Tehran: Road, Housing and Urban Development Research Center. (in persian)
34. Naghizadeh, Mohammad. (2012). *City identity (basics, components and effects)*. Tehran: Academic Jihad. (in persian)
35. Nasr, Tahera; Majdi, Hamid. (2012). A look at the category of identity in urban planning. *Armanshahr Architecture and Urbanism Journal*, 11, 269-277.
36. Norberg-Schulz, C.(1981). *Genius Loci*. Rizzoli, New York.
37. Oxford. (2015). *Oxford advanced learner's dictionary*. New York: Oxford University Press.
38. Proshansky, Harold M.(1978). the City and Self-Identity, *Environment and Behavior*.10(2),147-69.
39. Rapaport, A. (1977). *Human Aspect of Urban Form*. Oxford: Pergamon Press.
40. Rappaport, Amos. (2012). *Culture, architecture and design*. Translation: Maria Barzegar and Majid Yousef Nia Pasha. Surrey: Shelfin Publications. (in persian)
41. Relph, E. (1976) "Place and Placelessness, Pion Limited", London.
42. Safaipour, Massoud; Rouzbeh, Habiba (2012). Identity and sustainable development of a neighborhood in the city of Shiraz, a case study: neighborhood - Fakhrabad. *Quarterly Journal of Geography and Development*, 31, 107-120. (in persian)
43. Safardust, Ahmad. (2005). *His research is on identifying the body identity of the city of Rasht*. Construction and Urban Development Organization. (in persian)
44. Safranejad, Mahsa. (2015). Identifying the effective components on promoting the city's identity and increasing citizens' sense of belonging in the design of cultural administrative buildings, case study: Rasht city. *Iranian Cultural Research Quarterly*, 12 (4) 1-32. (in persian)
45. Salvesen, D. (2002), The Making of Place, Research On Place &Space Website, 20 Feb. 2003; 12 Mar 2003, <<http://www.matr.net/print-4108.html>>.
46. Simon, Bell. (2007). *Visual design elements in landscape*. Translation: Mohammad Reza Masnavi. Tehran: University of Tehran. (in persian)
47. Soini, Katriina; Hanne Vaarala and Eija Pouta. (2012). Residents' Sense of Place and Landscape Perceptions at the Rural. *Urban Interface, Landscape and Urban Planning*, 104, 124-134.
48. Ujang, Norsidah .(2012). Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 49, 156-167.

49. Waresi, Hamidreza; Amel Bafandeh, Muhammad; Mohammad Mohammadzadeh (2005). Investigating and analyzing the components of urban identity and its relationship with the degree of spatial belonging of residents of new cities (Case: Golbahar city). *Journal of Urban Planning and Research*, 1(2), 17-36. (in persian)
50. Zainli Quotbabadi, Amine (2014). Identifying the role of natural components in creating urban identity, case example: Shahr Babak. *Manzar Shahr Studies*, 2(4). (in persian)